

8. Википедия. Жития святых (Дмитрий Ростовский). Житие Антония Печерского. Рэжым доступу: <http://ru.wikisource.org/wiki/>.
9. Жизнеописание достопамятных людей земли Русской. Рэжым доступу: <http://www.bibliotekar.ru/zhizneopisaniya/5.htm>.
10. Карташов, А.В. Очерки по истории русской церкви / А.В. Карташов. – М., 1991. – Т.1. – С. 160.
11. Карташов, А.В. Очерки по истории русской церкви / А.В. Карташов. – М., 1991. – Т.1. – С. 224-225.
12. Лихачёв, Д.С. 15 сентября 1068 г. / Д.С. Лихачёв // “Знание – сила”. – 1983. – №4. – С.30.
13. Рыбаков, Б.А. Русские датированные надписи XI—XIV вв. / Б.А. Рыбаков // Свод археологических источников. – 1964. – Е-144. – С.17.
14. Русская история. Житие Феодосия Печерского. Рэжым доступу: <http://www.bibliotekar.ru/rus/84.htm>.
15. Житие. Житие святителя Иллариона, митрополита киевского. Рэжым доступу: <http://www.saints.ru/i/3-Illarion-Kievskii.html>.
16. Гейденштейн, Р. Записки о Московской войне (1578—1582 гг.) / Р. Гейденштейн. – СПб., 1889. – С.71.
17. Тарасаў, С. Плінфа з выяваю княжацкага знака з раскопак на Верхнім замку ў Полацку. / С. Тарасаў // *Acta Arhaeologica Albaruthenica* Мінск, 2009. Vol.V. / Выдавец І.П. Логвінаў. – Мінск, 2009. – С.54 – 72.
18. Православная энциклопедия. Болгарская православная церковь. Рэжым доступу: <http://www.pravenc.ru/text/149675.html>.
19. Тарасаў, С. Старажытны Полацк. Балканскі след / С. Тарасаў // *Беларускі гістарычны часопіс*. – 2012. – №5, – С.9 – 19, 81.
20. Электронная библиотека ИРЛИ РАН Пушкинский дом. Повесть временных лет. Рэжым доступу: <http://lib.pushkinskijdom.ru/Default.aspx?tabid=4869>.
21. Карташов, А.В. Очерки по истории русской церкви / А.В. Карташов. – М., 1991. – Т.1. – С. 170.

УДК 728.03"19"

ІТАЛЬЯНСКІЯ РЫСЫ АСВЕЙСКОЙ СЯДЗІБЫ

Г.У. АНДРЭЙЧУК

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў, Мінск

Палацавы комплекс у Асвеі з'яўляецца выдатным прыкладам уплыву італьянскай архітэктурнай традыцыі на гісторыю беларускай архітэктury. Загарадны палац, створаны ў XVI ст. у Вічэнцы (Італія) у эпоху Адраджэння Андрэя Паладыё, лёг ў аснову архітэктурнага плана палаца ў Асвеі.

Культура кожнага народа жыве не толькі па законах самаразвіцця, але і адчувае на сабе наступствы рознага роду культурных кантактаў. Уплывы італьянскай архітэктury на архітэктuru краін Еўропы вельмі значныя і з'яўляюцца бяспрэчным фактам у развіцці гісторыі заходняга мастацтва. Шматлікія выбітныя дойліды вучыліся ў Італіі, а ўжо пазней, увасобіўшы атрыманыя веды ва ўласнай творчасці, атрымалі вядомасць у сябе на радзіме. У сваю чаргу, многія італьянскія архітэктары працавалі не толькі ў Італіі, але і далёка за яе межамі. Выхадцы з Італіі тварылі ў Францыі і Англіі, Іспаніі і Партугаліі, Германіі і Аўстрыі. Сапраўды вялікім з'яўляецца ўплыў італьянскай архітэктury на горадабудаўніцтва Украіны і Расіі. Моц любой культуры заключаецца ў «здольнасці не толькі ўплываць, але і ўспрымаць уплыў» [13, с. 12]. Таму важным фактарам, які садзейнічаў распаўсюджванню італьянскага культурнага ўздзеяння на землях Беларусі другой паловы XVIII – сярэдзіны XIX ст., з'явілася асабліва «схільнасць» мясцовай культуры да ўспрыняцця італьянскага мастацтва, чэрпаючага натхненасць у Антычнасці.

Для кожнага шляхціча Рэчы Паспалітай Італія была краінай найвышэйшай культуры – туды імкнуліся, там пераймалі ідэі для будаўніцтва сваіх сядзіб. Прадстаўнікі розных саслоўяў падарожнічалі па Італіі з мэтай “выхаваць у сабе густ да мастацтваў увагуле” [11, с. 184]. Пасля вяртання з-за мяжы уладальнікі маёнткаў уносілі шматлікія новаўвядзенні ў быт і культуру сядзіб, у іх планіроўку і архітэктурнае ўвасабленне.

У сядзібнай культуры Беларусі заходнееўрапейскі ўплыў найбольш шырока праявіўся ў выглядзе прыняцця класіцызму як сістэмы міжнароднай мастацкай культуры, у межах якой развіваўся нацыянальны варыянт стыля. Уплыў у першую чаргу італьянскіх узораў загарадных віл, з іх імкненнем да першавобразаў антычных будынкаў, палег у аснову палацава-сядзібнай архітэктury Беларусі другой паловы XVIII – сярэдзіны XIX ст. У гэты перыяд былі сінтэзаваныя лепшыя рысы традыцый і дасягненняў як заходняй, так і беларускай культур.

2. Арган, Дж.К. История итальянского искусства / Пер. с ит. Г.П. Смирнова. В 2 т. Т. 2; Науч. ред. и послесл. В.Д. Дажиной. – М.: Радуга, 1990. – 239 с.
3. Аркин, Д.Е. Образы архитектуры / Д.Е. Аркин. – М., 1941. – 368 с.
4. Атлас памятников архитектуры и мемориальных комплексов Белоруссии: Учебное пособие для вузов / В.А. Чантурия, В.Ф. Морозов, В.В. Трацевский и др.; под. общ. ред. В.А. Чантурия. – Минск: Выш. шк., 1988. – 101 с.
5. Бартенев, И.А. Очерки истории архитектурных стилей: учебное пособие / И.А. Бартенев, В.Н. Батажкова. – М.: Изобразительное искусство, 1983. – 384 с.
6. Беларусь у малюнках Н. Орды. Другая палова XIX стг. – Мінск: Ураджай, 2001. – 330 с.
7. Гращенко, В.Н. Наследие Палладио в архитектуре русского классицизма / В.Н. Гращенко // Советское искусствознание. – 1982. – №2. – С.201 – 234.
8. Духан, И.Н. Классические формы и порядок времени / И.Н. Духан // Архитектура и строительство. – 2009. – № 3 (202). – с. 17 – 23.
9. Кулагин, А.Н. Архитектура дворцово-усадебных ансамблей Белоруссии второй половины XVIII – начала XIX века / А.Н. Кулагин; под общ. ред. О.А. Швидковского. – Минск: Наука и техника, 1981. – 133 с.
10. Локтев, В.И. Современная композиция: от случайности к закономерности / В.И. Локтев // Архитектура СССР. – 1983. – № 3/4. – С. 10,15.
11. Лякишева С.И. Итальянский ампи́р Доменико Жилярди в д. Новомихайловка Корсаковского района Орловской области (К 180-летию памятника архитектуры) / Русская усадьба: сб. Общества изучения русской усадьбы: вып. 17 (33) / колл. авторов; М.В. Нащокина (науч. ред.-сост.). – СПб. – Москва: Коло, 2012. – вып. 17 (33). – С. 217 – 226.
12. Палладио, А. Четыре книги об архитектуре / пер. с итал. И.В. Жолтовского; под. ред. А.Г. Габричевского. – Факс. изд. – М.: ООО «Архитектура – С», 2006. – 352 с.
13. Сарабянов, Д.В. Россия и Запад. Историко-художественные связи. XVIII – начало XX века / Д.В. Сарабянов. – Москва, 2003. – 296 с.
14. Сядзібы Беларусі / Тэкст Л. Чарняўскай. – Мінск: Рыфтур, 2003. – 75 с.
15. Aftanazy, R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej: Część 1. Wielkie Księstwo Litewskie. – Wrocław, Warszawa, Kraków: Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, 1991 – 1993. – Т. 1: Województwa mińskie, mścisławskie, połockie, witebskie. – 336 s.

УДК 94:322 "1930/1940"

СТАНОВІШЧА ПОЛАЦКАЙ АБНАЎЛЕНЧАЙ ЕПАРХІІ І ЯЕ РЭАРГАНІЗАЦЫЯ Ё ПЧАТКУ 1930-Х ГГ.

магістр гіст. навук В.В. БАРАНЕНКА

Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы, Мінск

Сітуацыя ў Полацкай абнаўленчай епархіі і яе рэарганізацыя ў пачатку трыццатых гадоў XX ст. падчас калектывізацыі і барацьбы з антысавецкімі элементамі разглядаецца ў артыкуле. Мы прыйшлі да высновы, што ў пачатку трыццатых гадоў адбываецца паступовае ўзмацненне жорсткасці дзяржаўнай палітыкі ў дачыненні да царквы, надыходзіць доўгі этап сістэматычных ганенняў. Артыкул ўводзіць шэраг новых архіўных дакументаў, што, відавочна, важна для далейшых даследаванняў.

Ідэі абнаўлення царквы, прыстасаванне яе да змяніўшыхся палітычных умоў адносяцца да 1905 – 1907 гг. Большасць епіскапаў, у тым ліку і полацкі епіскап Серафім (Мешчаракоў), выступала за аднаўленне патрыяршаства, рэгулярнасць сабораў, ліквідацыю інстытута обер-пракурорства, аўтаномію царквы і яе аддзяленне ад дзяржаўнай бюракратыі, дэцэнтралізацыю царквы шляхам дзялення яе на самакіруючыя мітраполіі, аўтаномію мясцовага епіскапата, які займае кафедру пажыццева, а таксама за павялічэнне ліку архірэяў шляхам стварэння павятовых кафедраў замест вікарыяцтваў, набліжэнне літургічнай мовы да гутарковай, аднаўленне аўтаноміі і самакіравання прыходу і інш. [53, с. 37]. Аднак, практычнае ж увасабленне гэтых ідэі атрымалі ў 1922 г.

Ініцыятарам раскола царквы выступіла група петраградскіх святароў. 24 сакавіка 1922 г. у петраградскай газеце “Праўда” з’явіўся ліст 12 святароў – У. Красніцкага, А. Увядзенскага, Белкова, Баярскага і інш., – у якім аўтары абвінавачалі іерархію ў контррэвалюцыйнасці, палітычнай гульні падчас народнага голаду, патрабавалі неадкладнай і безумоўнай аддачы савецкай уладзе ўсіх царкоўных каштоўнасцяў.

12 мая 1922 года група ў складзе А. Увядзенскага, святароў А. Баярскага і Я. Белкава, псаломшчыка С. Стадніка ў суправаджэнні двух работнікаў ДПУ запатрабавала ад патрыярха Ціхана адмовы ад